

Дерево казок

Казки для дітей та дорослих

Випуск № 34

(1 грудня)

Вінниця – Львів – 2017 р.

ПЕРЕДМОВА

Електронна збірка видана проектом «Дерево казок» за підтримки проекту «Казка». Відьми – злі чаклунки, які роблять звичайним людям різноманітні капості, надсилаючи на них різного роду негаразди. У 34 номері ми познайомимося ближче з відьомськими чарами та дізнаємося як же можна їх зруйнувати, щоб перемогти лиходійок. Отож, ласкаво просимо до чарівного світу разом зі збіркою «Дерево казок»!

Збірка «Дерево казок» – це серійне щомісячне електронне видання, що розповсюджується абсолютно безкоштовно.

Своє життя збірка розпочала 1 березня 2015 року.

ПРОЕКТ «ДЕРЕВО КАЗОК»

(<https://derevo-kazok.org>)

«Дерево казок» – величезний безкоштовний архів авторських та народних казок, які ви можете прочитати українською мовою. Тут ви знайдете не лише українські казки, а й казки інших країн. Проект складається з 4-х основних розділів: українська народні казки, казки народів світу, казки українських авторів та казки авторів світу. Автор та адміністратор проекту – *Лук'янюк Євген*.

Наші контакти:

derevokazok@gmail.com –адреса ел. пошти.

Приєднуйтесь до нас:

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/derevokazok>

Ми в Twitter: <https://twitter.com/KazkuPpUa>

Ми на GooglePlus:

<https://plus.google.com/communities/102303859954667667228>

Ми Вконтакті: http://vk.com/derevo_kazok

ПРОЕКТ «КАЗКА»

(<https://kazka.in>)

Сайт «Казка» розпочав свою діяльність в 15 жовтня 2011 року. Наша діяльність була спрямована на пошук всіх казок, що написані чи перекладені українською мовою, це могли бути і народні, і авторські твори. Ми також звертали увагу на аудіо, часом на відеокказки. Загалом нас цікавив будь-який контент чи медіа, що має стосунок до казок. Але з 1 січня 2016 року ми вирішили зосередитись на авторських казках. Ми змінюємо дизайн і концепцію сайту. Починаємо не тільки колекціонувати казки, а і пропагувати авторів цих казок. Долучаємось до розвитку сучасної української літератури в вузькій ніші – казки. Ми не відмовляємось і від перекладів творів іншомовних авторів на українську мову, отже, прагнемо пропагувати всю авторську казкову літературу.

Контакти:

ua@kazka.in – адреса ел. пошти.

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/Kazka.in>

Ми в Twitter: <http://twitter.com/Kazkain>

Засновник проекту – **Тарас Амброз**

ЗМІСТ

Страшна казка (алтайська казка)	4
Тридцять перший (українська казка)	6
Сестричка Оленка і братик Іванко (російська казка)	12
Відьма (російська казка)	14
Лісова бабуся (Брати Грімм)	20
Три амулети (японська казка)	23
Золота дівчина з яйця (словацька казка)	25
Графова борода (італійська казка)	30

Страшна казка

(алтайська народна казка)

Давно колись жили на Алтаї брат і сестра. Брата звали Боролдой-Мерген, а сестру Барабош-Аару. Вони жили вдвох у безлюдному лісі.

От одного разу брат зібрався на полювання і каже сестрі:

– Ти без мене печінку марала не смаж. Соболіною ковдрою не укривайся, на лісисту гору не ходи.

День минув і другий зійшов, а брата нема. Сім днів зійшло, а брата все нема й нема. Сумно стало Барабош-Аару самій у безлюдному лісі, от вона й подумала: «А що станеться, якщо я підсмажу маралячу печінку?»

Узяла, нарізала печінку, нанизала шматки на шпичку, встромила її біля вогню. Сама на соболину ковдру всілася, не пам'ята, як і заснула. Чи далеко, чи близько була вві сні, невідомо нікому, а тільки як прокинулась – бачить: чорна пінява на печінці пузириться, вогнище залила. Налякалася Барабош-Аару: «Як жити без вогню в лісі самій?» Кресало ж брат із собою на полювання взяв: «Де тепер вогню взяти?» – думає Барабош-Аару.

Побігла вона на лісисту гору: людей пошукати, у них жару попросити. Темні ліси узліссями обходила, через бистрі ріки броду шукала. Чи довго чи недовго йшла, та от з вершини гори побачила – далеко в синім небі світиться тонкий, як кінський волос, білий дім. Зраділа, поспішила туди, прийшла до маленького, очеретом укриваного аїлу. Штовхнула двері й ледь не вмерла від жаху. Вперед, через поріг не зважиться переступити, назад бігти – сил нема, ноги наче вросли в землю.

На жіночій половині аїлу біля вогнища лежить стара жінка. Одне вухо під себе послала, а другим укрилася, мов ковдрою.

– Е-е-е, дитино моя, – солодково заспівала стара. – Коли прийшла, то вже заходь.

Ввічлива Барабош-Аару ввійшла і мовила:

– Дозвольте, бабусю, з вашого вогнища головешку взяти, у мене дома вогнище загасло.

Стара дозволила.

Зраділа Барабош-Аару. Прибігла додому, розіклала велике вогнище, до неба шугнуло жовте полум'я. «Ну,– думає,– засмажила я печінку марала, а що сталося? Згасло вогнище, і ось воно палає! Соболиною ковдрою укривалася, а що сталося? Поспала й прокинулася. На лісисту гору ходила, вогню там добула. Зараз до підніжжя гори сходжу, дикого часнику, цибулі назбираю».

Щойно хотіла вийти за двері, та ніби хтось її утримує, не пускає. Обернулася і бачить: до поли шуби причепилася ледь помітна оку прозоротонка нитка. Барабош-Аару вихопила з-за пояса ніж, відітнула нитку, побігла до ясно-голубої скелі.

– Ясно-голуба скеле, одчинися! Моє життя порятуй!

Ясно-голуба скеля прочинилась і сховала в собі дівчинку.

А кінець нитки, що Барабош-Аару відітнула, пристав до порога. Ні вітром його не здмухнути, ні дощем змити. Другий кінець тримала вухата стара. Намотуючи нитку на палець, пішла вона долинами і пагорбами. Через бурі річки одним кроком переступала, хащі навпростець долала. Там, де між стовбурами і змії не протиснутись, пролазила, де мусі не пролетіти, проскакувала.

Прийшла до аїлу брата й сестри, прочинила двері, а там нема нікого.

– Казан, казан,– заспівала стара,– де Барабош-Аару?

– Якби Барабош-Аару жива була, я б оце тут не стояв у пилюзі. В мені б кипіло жирне м'ясо.

Стара ногою розворушила жар:

– Вогнище, вогнище, де Барабош-Аару?

– Ох, ох! – спалахнуло вогнище.– Коли була б жива Барабош-Аару, я б ста шарами попелу вкрите не було, а жарким вогнем палало би.

Стара підійшла до ліжка:

– Ліжко, ліжко, де Барабош-Аару?

– Померла наша вірна Барабош-Аару-у... – застогнало ліжко. Там лежав зазубрений рубель – едирек. Цим рублем Барабош-Аару шкури звірині розминала, вибивала, аби одежа, пошита із шкур, була м'яка й легка.

– Вона жива, жива, жива! – заторохтів рубель.– Вона повернеться і примусить мене знову торохтіти. Сходіть, бабусю, до ясно-голубої скелі.

Стара побігла до ясно-голубої скелі, опустилася на праве коліно, погладила ліву косу:

– Ясно-голуба скеле, віддай мені Барабош-Аару!

Але саме в цей час з полювання повернувся Боролдой-Мерген. Побачив вухату бабу, зняв з плеча тугий лук, напнув пружну тятиву, спустив виливану семигранну стрілу. Впала баба. Аж тут вискочили люди, що ховалися від баби, плачучи і сміючись, цілували влучного мисливця:

– Нам, що сонця не бачили, ти сонце дав! Нам, що місяця не бачили, ти місяць подарував! Будь завжди, як заєць, білий, як вівця, гладкий. Сто літ живи, прудконогим конем володій!

Коли люди розбрелися по густій траві шукати місця для стійбища, Боролдой-Мерген побачив сестру свою Барабош-Аару. Від щастя йому відібрало мову. Ніжно долонями їй щоки втер і тихо сказав:

– Ийлаба, сийним! Не плач, сестро! Життя прекрасне.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/strashna-kazka-altajska-kazka.html>

Тридцять перший

(українська народна казка)

Це було тоді, коли ще мій прадід ходив без портяниць, а моя прабабка у попелі гралася. В одного чоловіка було тридцять синів. Не мав бідняк чим їх годувати, а жінка народила ще одного хлопця.

Його назвали Тридцять Першим.

Сини повиростали і кажуть старому:

– Ми підемо, неню, у світ. Може, собі знайдемо жінок.

Тридцять Перший теж хотів піти із старшими братами, але вони не хотіли й слухати.

– У тебе ще вуйко вилізає з носа!– насміхалися.

Тридцять Перший залишився вдома. Плакав три дні й три ночі. Тоді батько мовив:

– Збирайся і ти. Наздоганяй своїх братів.

Пішов Тридцять Перший. Ішов один день, ішов другий, а на третій вийшов на широке поле. Серед шовкової трави стояв красний кінь. Тридцять Перший підійшов до нього.

– Конику любий, допоможи мені догнати братів.

– Сідай на мене,– заговорив кінь.

Сів Тридцять Перший на коня і полетів під самим небом. Летів день, летів ніч, а вранці кінь промовив:

– Візьми із мого вуха скельце, подивися крізь нього й скажи, що видиш на землі.

Подивився хлопець крізь скельце й відповів:

– Виджу рідних братів. Вони такі маленькі, як ті горобці.

Летіли ще три дні й три ночі. Кінь із хлопцем спустився на землю.

– Отут ми їх почекаємо.

Приїхали брати і дуже здивувалися, що здибалися у світі з Тридцять Першим.

– Ти чого тут?– питають.

– І я піду з вами шукати собі жінку. Неньо мене пустили.

Рушили всі разом. Надвечір зустріли стару-престару бабу.

– Бабко, пустіть переночувати!

– Заходьте, заходьте, мої дорогі,– сказала стара.– Якраз маю тридцять одну доньку, то хотіла б мати таких зятів, як ви.

Кінь прошепотів Тридцять Першому на вухо:

– Коли будеш заходити в хату, візьми з порога патинок. Сядете з бабиними доньками вечеряти – копни стіл ногою. Як будете йти спати, то на подушках бабиних дівчат увидите віночки, а на ваших – капелюшки. Копни ліжко ногою і тоді лягайте. А коли баба засне, ти розбуди своїх братів і тікайте геть. Кнііш у море патинок, і на ньому перепливете.

А бабина хата стояла серед моря. На березі стара розперезалася і кинула баюрки у воду. Всі перейшли по тих баюрках, як по кладці.

На порозі наймолодший брат уздрів патинок і взяв його в пазуху.

Хлопці зайшли в кімнату, де на столах чекала вечеря. Баба сплеснула в долоні, й з'явилася тридцять одна донька. Це були дуже файні дівчата, але жодна з них не усміхнулася і не вклонилася гостям.

Тридцять Перший копнув стіл ногою, і склянки з вином пересунулися миттю від бабиних доньок до хлопців, а від хлопців – до дівчат. Цього ніхто не видів, але так було. Коли випили вино, бабині дівчата попадали на землю. Вони рвали на собі одежу і так дико ревіли, що страшно було слухати.

А стара подумала, що вона сама переплутала склянки. Швидко наварила якогось зілля і напоїла доньок, щоб видужали.

Після вечері перейшли в сусідню кімнату. Там, де на подушках були капелюшки, мали спати хлопці, а на тих постелях, де були віночки, баба хотіла вкласти своїх доньок.

Тридцять Перший копнув одне ліжко, і тої ж миті усі ліжка помінялися місцями. Цього ніхто не видів, але так було.

Брати полягали і міцно заснули. Серед темної ночі баба увійшла і побила доньок. Потім лягла в куток і захропіла.

Тридцять Перший розбудив братів.

– Тікаймо, бо тут чекає нас біда!

Хлопці вибігли на берег. Тридцять Перший кинув патинок на хвилі, та й на ньому перепливли море.

Пішли зеленими полями. Ішли, скільки йшли, й стали на роздоріжжі. З нього на всі боки розходилася тридцять одна дорога.

– Тепер іди своєю дорогою,– сказали брати наймолодшому. Та найстарший брат подумав собі, що з Тридцять Першим варто іти в світ, бо в нього добрий кінь і сам він не з дурних.

– Я піду з тобою,– сказав він.

Наймолодший втішився, що має хол одного приятного брата. І рушили разом. За три дні прибули до царя і найнялися в нього на роботу: старший вартував на воротах палацу, а менший потрапив служити на кухню. Старшому здавалося, що менший живе ліпше, і його почала мучити заздрість. Пішов до царя й каже:

– Царю, брат хвалився, що може дістати такий буханець хліба, що весь регимент буде з нього їсти й ніколи не з'їсть.

Покликав цар до себе Тридцять Першого і наказав йому:

– Принеси мені такий буханець, з якого би весь регимент їв й ніколи не з'їв.

– Звідки я дістану? Я навіть не чув про такий буханець.

– Як цього не зробиш, твоя голова буде лежати там, де стоять тепер ноги!– погрозив цар хлопцеві.

Тридцять Перший розповів своєму коневі про розказ царя.

– Не журися,– заспокоїв кінь.– Ми принесемо той буханець. Сідай-но на мене.

Сів парубок на коня, і вони полетіли до моря. Перепливли на патинку і рушили до бабиної хати. Кінь обернув хлопця на малого песика й сказав:

– Баба пустить тебе до комори. Ти хапай хлібину, яка покрита пліснявою й павутиною, та й тікай до моря. Я буду чекати на тебе.

Так і сталося. Песик бігав сюди-туди коло бабиної хати, доки стара не вздріла його і не впустила до комори.

У сирому закутку песик знайшов хлібину, що була геть покрита пліснявою і павутиною. Схопив – і до коня. А той обернув песика знову в чоловіка, і полетіли до царя.

Цар тішився буханцем, бо він став біленьким і смачним, а скільки з нього не різали, залишався цілим.

Відтоді Тридцять Перший зажив у пошані, а старший брат ще більше йому заздрив. Він нашептав цареві:

– Мій братик хвалився, що може дістати таку пляшку вина, з якої буде пити усе твоє військо, а вона ніколи не буде порожня.

Покликав цар до себе Тридцять Першого і наказує:

– Принеси пляшку вина, з якої буде пити усе моє військо, а вона ніколи не стане порожня, або розлучишся з головою!

Засумував хлопець і розповів коневі про новий розказ царя.

– Не журися, легію, – сказав на те кінь. – Сідай-но на мене.

Перепливли море і знову опинилися перед бабиною хатою. Кінь обернув хлопця на мітлу і порадив так:

– Скачи у сіни, сядь там в кутку і сиди тихенько, доки служниця не кине тебе до комори. Тоді хапай із полиці найбруднішу пляшку і тікай сюди.

Мітла поскакала й стала собі в кутку. А служниця уздріла її і кинула в комору. Тридцять Перший одразу схопив найбруднішу пляшку й пустився до моря. Там обернувся чоловіком, сів на коня і – до царя.

Тим часом пляшка стала з діаманту, а у ній загравав сонячний напій. Цар пив і пив, а пляшка була повна.

Тридцять Перший знову жив у великім гонорі, а старший брат від заздрощів аж сохнув. Він придумав:

– Мій брат нахвалявся, що може принести і пташку-віщунку!

Покликав цар до себе Тридцять Першого і наказав йому:

– Принесеш пташку-віщунку, або станеш коротшим на голову!

Пішов хлопець, засмучений, до свого коня.

– Не плач, легію. У баби-чарівниці буде така пташка.

Перелетіли море, кінь обернув хлопця на мурашку і пояснив:

– Заліз під ліжку баби та чекай, доки не засне. Як від її хропіння буде трястися хата, хапай зі стіни клітку з пташкою і тікай до мене.

Тридцять Перший добре запам'ятав пораду. Він заліз під ліжку, а коли баба почала хропіти, що аж хата тряслася, схопив золоту клітку із пташкою-віщункою і дременував до моря. Сів на коня і прилетів до свого царя.

За пташку-віщунку цар ще більше полюбив Тридцять Першого. А старший брат мучився від заздрості, що аж помирав. Пішов знову до царя і каже:

– О ясний царю, мій брат похвалявся, що він може тобі привести таку файну дівчину, якій пари немає па світі.

Цар ще не був одружений і дуже хотів мати вродливу жінку. Покликав легіня і погрозив йому:

– Як не приведеш мені таку дівчину, якій пари немає на світі, то твоя бідна голова заплаче.

Пішов Тридцять Перший до свого коня.

– Що маю робити? Де знайду таку дівчину?

– Не гризися,– мовив кінь.– Іди й скажи цареві, аби дав тобі шовкового полотна, золотих перснів, діамантових ковтків, коштовних намист і срібний корабель.

Цар дав Тридцять Першому все, що той попросив.

На срібному кораблі хлопець поплив зі своїм конем по синьому морю. Пливли три дні й три ночі, а відтак причалили до Зеленої землі. За порадою коня, хлопець порозвішував на щоглах шовкові полотна, поначіпляв, де тільки міг, золоті персні, діамантові ковтки, коштовні намиста. Сам сів і чекає.

На березі з'явилася така файна дівчина, якій пари не було у світі. На сонце – і те можна було дивитися, а на неї – ні. Прийшла на срібний корабель і почала собі вибирати шовк, приміряти ковтки, персні та намиста.

– Ой, які чудеса ви привезли!– хвалила.

Дивилася у люстерко й милувалася прикрасами. А в цей час повіяв сильний вітер, і корабель полетів від берега. Коли дівчина спохопилася, було уже пізно.

Цар зрадів красуні й хотів повінчатися. Але вона сказала:

– Я не буду твоєю, поки не приведеш сюди усе моє стадо.

Тоді цар покликав Тридцять Першого:

– Як не приженеш її стадо, станеш коротшим на голову!

Хлопець пішов до коника уже сам не свій.

– Не сушися, легіню,– порадив йому кінь.– Скажи цареві, аби дав нам три бочки смоли, дев'ять волових шкір і ще аби підкував мене п'ятикірцевими підковами.

Цар наказав усе приготувати. Тоді кінь загорнувся в дев'ять волових шкір, обмастився смолою і попливли вони з Тридцять Першим на срібному кораблі до Зеленої землі.

– Копай глибоку яму, а потім лізь на найвище дерево,– порадив далі кінь.

Засукав хлопець рукави і викопав глибоку яму. Потім виліз на найвище дерево й чекає. А кінь скочив у яму, витягнув з неї голову і так заіржав, аж листя затрусилося. Це вчув дикий кінь, який пазив стадо, і прибіг на іржання, сиплючи іскри з ніздрів. Тим часом кінь хлопця сховався у ямі. Коли дикий відійшов, знову почулося іржання. Прибіг – ніде нікого. Отак кінь-вартівник кидався два дні та вже ледве ноги волочив за собою.

На третій день кінь легіня вискочив із ями, і почалася битва. Билися так, що в обох копита палали, як вогонь. Кінь-вартівник не витримав, звалився на землю. Хлопець спустився з дерева, загнуждав його і погнав на корабель. Услід рушило все стадо.

Перепливли море прийшли до царя. Але дівчина знову відкладає весілля:

– Поки моє стадо не подоять, я не піду до шлюбу!

Цар нараз покликав Тридцять Першого і передав бажання красуні.

– Подоїш її стадо або голову втратиш!–пригрозив.

Пішов легінь до коня і розповів про свого біду.

– Не гризися,– втішив кінь,– Вдариш обухом по голові безрогу корову, і стадо саме подоїться.

Тридцять Перший все так і зробив. Величезні казани були повні молока.

– Ходім тепер вінчатися,– умовляє цар дівчину-красуню.

А вона відказує:

– Треба молоко ще скип'ятити, і най у ньому скупається той, що подоїв стадо.

Цар знову покликав Тридцять Першого. Коли почув легінь його розказ, то перелякався. Та коник заспокоїв:

– Лізь у той казан, котрого я оббіжу три рази.

На видовище зібрався увесь двір. Кінь оббіг три рази той казан, у якому молоко кипіло. Хлопець шубовснувся і зробився у тисячу раз фاینішим, як був.

Царю теж закортіло стати таким вродливим, і він, не довго думаючи, стрибнув у гаряче молоко. За ним тільки забулькало.

Тоді Тридцять Перший оженився на дівчині-красуні і сам став царем. А старший брат від заздрощів тріснув.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/tridcjat-pershij-ukrayinska-kazka.html>

Сестричка Оленка і братик Іванко

(російська народна казка)

Жили собі дід і баба, у них була дочка Оленка і синок Іванко.

Дід із бабою померли. Лишилися Оленка з Іванком самі-самісінькі.

Пішла Оленка на роботу і братика із собою взяла. Ідуть вони далекою дорогою, широким полем, і захотілося Іванкові пити.

– Сестричко Оленко, я пити хочу!

– Зачекай, братику, дійдемо до колодязя.

Ішли-ішли – сонце високо, колодязь далеко, спрага доймає, піт виступає. Стоїть коров'яче копитце повне водиці.

– Сестричко Оленко, сьорбну я з копитця!

– Не пий, братику, телятком станеш!

Братик послухався, пішли далі.

Сонце високо, колодязь далеко, спрага доймає, піт виступає. Стоїть кінське копитце повне водиці.

– Сестричко Оленко, нап'юся я з копитця!

– Не пий, братику, лошатком станеш!

Зітхнув Іванко, знову пішли далі.

Сонце високо, колодязь далеко, спрага доймає, піт виступає. Стоїть козяче копитце повне водиці.

Іванко каже:

– Сестричко Оленко, не можу більше: нап'юсь я з копитця!

– Не пий, братику, козликом станеш!

Не послухався Іванко й напився з козячого копитця.

Напився і став козликом...

Кличе Оленка братика, а замість Іванка біжить за нею біленький козлик.
Залилася Оленка слізьми, сіла під стіжок – плаче, а козлик біля неї скаче.
У той час їхав повз них купець:

– Чого, красна дівчино, плачеш?

Розповіла йому Оленка про свою біду.

Купець їй каже:

– Виходь за мене заміж. Я тебе вберу в золото-срібло, і козлик з нами житиме.

Оленка подумала, подумала і вийшла заміж за купця. Стали вони жити-поживати, і козлик із ними живе, їсть-п'є з Оленкою з однієї чашки.

Якось купця не було вдома. Коли це приходять відьма: стала під Оленчине віконце і так ласкаво почала кликати її купатися на річку.

Привела відьма Оленку на річку. Накинулася на неї, прив'язала Оленці на шию камінь і кинула у воду.

А сама обернулася Оленкою, вбралася в її плаття і прийшла до її оселі. Ніхто відьму не впізнав. Купець повернувся – і той не впізнав.

Самому козлику все було відомо. Похнюпив він голову, не п'є, не їсть. Уранці й увечері ходить по бережку біля водиці й кличе:

Оленочко, сестриченько!..

Виплинь, виплинь на бережок...

Дізналася про це відьма і стала просити чоловіка – заріж та й заріж козлика...

Купцеві шкода було козлика, звик до нього. А відьма так причепилася, так умовляє, – нічого не вдієш, купець погодився:

– Ну, заріж його...

Веліла відьма розкласти багаття високі, гріти казани чавунні, гострити ножі булатні.

Козлик довідався, що йому недовго жити, й каже названому батьку:

– Перед смертю пусти мене на річку сходити, кишечки прополоскати.

– Ну, сходи.

Прибіг козлик на річку, став на бережку і жалібно закричав:

Оленочко, сестриченько!

Виплинь, виплинь на бережок.

Багаття горять високі,

Казани киплять чавунні,

Ножі гострять булатні,

Хочуть мене зарізати!
 Оленка з річки йому відповідає:
Ой, братику Іваночку!
Важкий камінь на дно тягне,
Шовкова трава ноги сплела,
Жовті піски на груди лягли.

А відьма шукає козлика, не може знайти і посилає слугу:

– Піди знайди козлика, приведи його до мене. Пішов слуга на річку і бачить: по берегу бігає козлик і жалібно кличе:

Оленочко, сестриченько!
Виплинь, виплинь на бережок.
Багаття горять високії,
Казани киплять чавуннії,
Ножі гострять булатнії,
Хочуть мене зарізати!
 А з річки йому відповідають:
Ой, братику Іваночку!
Важкий камінь на дно тягне,
Шовкова трава ноги сплела,
Жовті піски на груди лягли.

Слуга побіг додому й розповів купцеві про те, що чув на річці. Зібрали людей, пішли на річку, закинули сіті шовкові й витягли Оленку на берег. Зняли камінь із шиї, скупали її в джерельній воді, одягли в пишне плаття. Оленка ожила і стала гарніша, ніж була.

А козлик на радощах тричі перекинувся через голову і обернувся хлопчиком Іванком.

Відьму прив'язали до конячого хвоста і пустили в чисте поле.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/sestrichka-olenka-i-bratik-ivanko.html>

Відьма

(російська народна казка)

Жив собі солдат, служив Богу й великому государю п'ятнадцять років, жодного разу не бачився з батьками. У той час видав цар наказ відпустити рядових на побачення зі своїми родичами по двадцять п'ять чоловік з роти. Разом з іншими відпросився й наш солдат і вирушив додому у Київську губернію.

Скоро чи ні – прийшов він до Києва, побував у лаврі, Богу помолився, святим мощам поклонився і пішов на батьківщину у ближнє повітове містечко. Ішов-ішов, і трапилася йому назустріч красна дівчина, з того самого повітового містечка дочка купецька, знана красуня.

Звісна річ: як забачить солдат гарну дівку, ніколи не мине, а чимось зачепить. Та к і цей солдат: порівнявся з купецькою дочкою і каже їй жартома:

– Ех, гарна дівчина, тільки не об'їжджена!

Відповідає красна дівчина:

– Бозна, вояче, хто кого об'їздить: чи ти мене, чи я тебе!

Засміялась і пішла своєю дорогою.

От приходять солдат додому, привітався з рідними й дуже зрадів, що всіх застав при доброму здоров'ї. Був у нього старий дідусь, сивий як голуб, сто літ із лишком прожив. Почав йому солдат розповідати:

– Ішов я, дідусю, додому, і трапилась мені назустріч показна дівчина; я – грішний чоловік – так і так посміявся з неї, а вона мені сказала: «Бозна, вояче, хто кого об'їздить: чи ти мене, чи я тебе!».

– Ой, лишенько! Що ж ти наробив; це ж дочка нашого купця – страшна відьма! Багатьох парубків з білого світу звела.

– Ну, я й сам не з похлихливих! Мене ще спробуй налякати; подивимося, що Бог дасть.

– Ні, онучку, – каже дід, – якщо не будеш мене слухати, тобі завтра не жити.

– От іще біда!

– Та така біда, що ти такого лиха й на службі не бачив...

– Що ж мені робити, дідусю?

– А от що: приготуй вудила та візьми велике осикове поліно й седи в хаті – нікуди не виходь. Уночі вона прибіжить сюди, і якщо встигне перша тобі сказати: «Стій, мій кінь!» – тієї ж миті обернешся жеребцем; вона сяде на тебе верхи й доти ганятиме, доки не заїздить до смерті. А якщо ти встигнеш першим сказати: «Тпр-ру! Стій, моя шкапо!», то вона сама зробиться кобилою, тоді загнуждай її і сідай верхи. Вона понесе тебе горами, долами, а ти знай своє – бий її осиковим поліном, поки не заб'єш до смерті!

Не сподівався солдат такої служби, а нічого не поробиш – послухався діда: приготував вудила й осикове поліно, сів у кутку й чекає, що буде.

Глухої півночі рипнули двері в сінях, і почулися кроки – йде відьма; тільки-но прочинилися двері, він враз і вимовив: «Тпр-ру! Стій, моя шакапо!». Відьма обернулась на кобилу; солдат загнуздав її, вивів на двір і сів верхи. Понесла його кобила горами, долами, ярами і все силкується збити вершника на землю – аж ні! Солдат міцно сидить та все по голові її осиковим поліном дубасить; доти частував її поліном, доки з ніг збив, а тоді накинувся на лежачу, влупив ще разів п'ять і забив на смерть.

На світанку додому прийшов.

– Ну, друже, як справи? – питає дід.

– Богу дякувати, дідусю, забив її на смерть.

– От і добре! Тепер лягай спати.

Солдат ліг і заснув міцним сном.

Увечері будить його дід:

– Вставай, онучку!

Він устав.

– Ну, а як же тепер? Адже купецька дочка померла, то її батько по тебе прийде – кликатиме тебе до себе псалтир читати над небіжчицею.

– А що, дідусю, іти чи ні?

– Підеш – не житимеш, і не підеш – не житимеш! Та краще йди...

– А як трапиться що, куди мені подітись?

– Слухай, онучку! Коли підеш до купця, буде він тебе вином частувати – ти не пий багато, випий скільки треба. Після того поведе він тебе до тієї кімнати, де його дочка в труні лежить, і замкне тебе на замок; будеш ти псалтир читати з вечора до опівночі, а опівночі зненацька подме сильний вітер, труна загойдається, віко додолу впаде... Ось коли ці страсті почнуться, ти мерщій лізь на піч, забийся в куток і читай потихеньку молитви; там вона тебе не знайде!

Через півгодини приїжджає купець і просить солдата:

– Ой, солдатику! А в мене ж дочка померла, почитай над нею псалтир.

Солдат узяв псалтир і поїхав до купецького дому. Купець йому раденький, зразу його за стіл посадив і почав вином поїти. Солдат випив, скільки йому треба, а більше не п'є, відмовляється. Купець узяв його за руку, повів до тієї кімнати, де покійниця лежала.

– Ну, – каже, – читай псалтир!

Сам пішов геть, а двері на замок замкнув.

Нічого не вдієш, узявся солдат за псалтир, читав-читав, аж раптом опівночі повіяв вітер, труна загойдалася, віко злетіло; солдат чимдуж на піч, забився в куток, перехрестився і почав шептати молитви. Відьма вискочила з труни і давай в усі боки метатися – то туди, то сюди! Понабігало до неї нечистої сили тьма-тьмуца – повна хата!

– Що ти шукаєш?

– Солдата: ось щойно читав, та пропав!

Чорти кинулися нишпорити; шукали, шукали, всі закапелки облазили, почали на піч заглядати... тут на солдатове щастя півні заспівали: вмить усі чорти пропали, а відьма на підлозі простяглася. Солдат зліз із печі, поклав її в труну, накрив щільно віком і знову за псалтир.

На світанку приходить господар, відімкнув двері:

– Здрастуй, солдате!

– Здоров'я бажаю, пане купець!

– Чи благо ніч минула?

– Слава Богу!

– На тобі п'ятдесят рублів; приходь, друже, ще нічку почитай!

– Гарзд, прийду!

Повернувся солдат додому, ліг на лаві і спав до вечора; прокинувся й каже:

– Дідусю! Купець велів приходити другу ніч псалтир читати; йти чи ні?

– Підеш – не житимеш, і не підеш – те саме! Та ліпше йди: вина багато не пий – випий скільки треба; а як вітер подме, труна загойдається – мерщій лізь у піч! Та м тебе ніхто не найде!

Солдат зібрався й пішов до купця; той посадив його за стіл і почав вином поїти; потому повів до небіжчиці й замкнув двері на замок.

Солдат читав-читав, читав-читав; настала північ – подув вітер, труна загойдалася, віко додолу впало; він щодуху в піч... Відьма скочила й почала метатися; набігло до неї чортівні – повна хата!

– Що шукаєш?

– Солдата. Та ось зараз читав, та з-перед очей пропав! Знайти не можу...

Чорти кинулися на піч.

– Ось, – кажуть, – те місце, де він учора сидів!

– Місце тут, та його нема!

Туди-сюди... Раптом півні заспівали – чорти пощезли, відьма на підлогу впала.

Солдат перепочив трохи, виліз із печі, поклав купецьку дочку в труну й почав псалтир читати. Дивиться – вже світає, господар іде:

- Здрастуй, солдате!
- Здоров'я бажаю, пане купець!
- Чи благо ніч минула?
- Слава Богу!
- Ну, ходімо!

Вивів його з тієї кімнати, дав сто рублів грошей і каже:

- Приходь, коли твоя ласка, почитай і третю ніч; я тебе не зобиджу.
- Гарзд, прийду!

Повернувся солдат додому.

- Ну, онучку, що Бог дав?
- Нічого, дідусю! Купець велів ще приходити. Іти чи ні?
- Підеш – не житимеш, і не підеш – не житимеш! Та ліпше йди.
- А як що трапиться, куди мені сховатися?

– От що, онучку: купи собі сковороду і заховай так, щоб купець не бачив; а як прийдеш до купця, буде він тебе вином дуже силувати; ти дивись багато не пий, випий, скільки зможеш. Опівночі, тільки-но зашумить вітер і труна загойдається, ти мерщій лізь на комин і накрився сковородою; там тебе ніхто не знайде!

Солдат виспався, купив собі сковороду, сховав її під шинель і ввечері пішов до купця додому. Купець посадив його за стіл і почав вином поїти; всіляко його припрошує, улещує.

- Ні, – каже солдат, – годі; я своє випив, більше не буду.
- Ну, як не хочеш пити, то йди псалтир читати.

Солдат читав-читав, читав-читав – настала північ, повіяв вітер, труна загойдалася, віко додолу впало. Солдат заліз на комин, накрився сковородою, перехрестився й чекає – що воно буде?

Відьма скочила, стала всюди метатися; набігло до неї чортів тьма-тьмуца – повнісінька хата! Кинулися шукати солдата, зазирали в піч.

- Ось, – кажуть, – місце, де він учора сидів!
- Місце є, та його нема!

Туди-сюди – ніде не видно!

Аж лізе через поріг старий-престарий чорт:

- Що ви шукаєте?
- Солдата; щойно читав, та й з-перед очей пропав!

– От ви сліпці! А на комині хто то сидить?

У солдата серце похололо, ледве додолу не гупнув!

– Це він, – закричали чорти, – тільки що з ним робити? Його ж не дістати!

– Не дістати! Біжіть роздобудьте недогарок, який без благословення запалений був.

Миттю притягли чорти недогарок, наклали дров під самим комином і запалили; високо вдарило полум'я, гаряче солдату стало – то ту, то іншу ногу під себе підтягує. «Ну, – думає, – смерть моя прийшла!» Раптом на його щастя півні заспівали – чорти пощезли, відьма на долівці розпласталась, солдат зістрибнув із комина та мерщій вогонь гасити. Загасив, прибрав усе до ладу, купецьку дочку в труну поклав, віком накрив і взявся псалтир читати.

На світанні приходить купець, прислухається – живий солдат чи ні? Почув його голос, відімкнув двері й каже:

– Здрастуй, солдате!

– Здоров'я бажаю, пане купець!

– Чи благо ніч минула?

– Слава Богу, нічого поганого не бачив!

Купець дав йому півтори сотні рублів і каже:

– Багато ти попрацював, солдатику! Потрудися ще: приходь сьогодні вночі, відвези мою дочку на цвинтар.

Повернувся солдат додому.

– Ну, онучку, що Бог дав?

– Нічого, дідусю! Купець велів приходити вночі його дочку на цвинтар одвезти. Іти чи ні?

– Підеш – не житимеш, і не підеш – не житимеш! Однак треба йти: так ліпше буде.

– Що ж мені робити? Навчіть.

– А ось що! Як прийдеш до купця, у нього все буде приготовлене. О десятій годині почнуть родичі з небіжчицею прощатися, а потім наб'ють на труну три залізні обручі, поставлять на дроги, об одинадцятій скажуть тобі на цвинтар везти. Ти труну вези, а сам пильнуй: лусне один обруч – не бійся, сміливо сиди; лусне другий – ти все сиди; а як третій лусне – мерщій стрибай через коня та крізь дугу й біжи задом. Зробиш так, то нічого тобі не буде!

Солдат ліг спати, проспав до вечора і вирушив до купця. О десятій годині почали родичі з небіжчицею прощатися; потім почали залізні обручі набивати; набили обручі, поставили труну на дроги:

– Тепер їдь, солдате, з Богом!

Солдат сів на дроги й поїхав; спочатку віз помалу, а коли з виду зник, припустив щодуху. Скаче, а сам на труну поглядає.

Луснув один обруч, за ним другий – відьма зубами скрегоче.

– Начувайся, – кричить, – не втечеш! Зараз я тебе з'їм!

– Ні, голубонько! Солдат – людина казенна; їх їсти не дозволено.

Ось луснув останній обруч – солдат через коня та крізь дугу й побіг задом. Відьма вискочила з труни й кинулася навздогін; напала на солдатів слід і по тому сліду повернула до коня, оббігла навколо нього, бачить, що нема солдата, і знову в погоню. Бігла-бігла, на слід напала і знову повернула до коня... Геть збилася, разів десять до коня поверталася; раптом півні заспівали, відьма так і простяглася на дорозі!

Солдат підняв її, поклав у труну, забив віко й повіз на цвинтар; привіз, укинув труну в могилу, загорнув землею й повернувся до купця.

– Все, – каже, – зробив; беріть свого коня.

Купець побачив солдата й очі витріщив:

– Ну, солдате, я багато знаю; про дочку мою й казати поготів – дуже вже хитра була; а ти, либонь, більше за нас знаєш!

– Що ж, пане купець, заплатіть за роботу.

Купець дістав йому двісті рублів; солдат узяв, подякував йому й пішов пригощати свою рідню. На тих частуваннях і я був; дали мені вина корець, моїй казці кінець.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/vidma-rosijska-kazka.html>

Лісова бабуся

(Брати Грїмм)

Якось проїжджала одна бідна служниця із своїми панами через темний ліс; і ось коли вони знаходилися у самій його середині, вискочили раптом із лісових хащ розбійники і повбивали всіх, кого вдалося їм схопити. І загинули всі, – тільки одна дівчина і встигла, вискочивши зі страху з карети, сховатися за деревом. Коли розбійники пішли зі своєю здобиччю, вона вийшла з-за дерева й побачила, яке лихо трапилось. Заплакала вона гіркими слізьми й каже: «Що ж мені тепер, бідній, робити? Не знаю я, як мені, з лісу вибратися, адже тут жодної живої душі не знайти, мабуть доведеться мені з голоду загинути». Ось пішла вона шукати дорогу, але знайти її не змогла, а між тим уже настав вечір. Сіла вона під деревом, віддавши себе на

волю Господню, і вирішила так тут і сидіти, нікуди не йти, що б там не сталося. Ось сидить вона, і раптом прилітає до неї білий і голубок, тримаючи в дзьобі маленький золотий ключик. Поклав він їй ключик у руку й сказав:

– Бачиш, он стоїть велике дерево, є у ньому замочок, ти відімкни його цим ключиком, і знайдеш там багато всякої їжі, і не доведеться тобі тоді голодувати.

Підійшла дівчина до дерева, відчинила його тим ключиком і знайшла в маленькій мисочці молоко та білий хліб; накришила вона його в молоко, поїла і випила, наїлася досита і каже:

– Час уже такий, що курки на сідало сідають, я втомилася, ось час би й мені теж лягти в своє ліжко.

І прилетів знов білий голубок, і приніс у дзьобі золотий ключик, і сказав:

– Відчини он те дерево, і знайдеш ти в ньому собі ліжко.

Відімкнула вона дерево і знайшла хороше, м'яке ліжко. Помолилася вона Богові, щоб охороняв він її вночі, лягла й заснула. Прилітає вранці втретє голубок, приносить їй знов ключик і каже:

– Відімкни оте дерево, і знайдеш ти в ньому сукню.

Відчинила вона дерево і знайшла в ньому шиті золотом та прикрашені дорогоцінними каменями сукні, яких не знайдеться у жодної королівни. Так і жила вона там деякий час, і прилітав кожного дня голубок і давав їй усе, що було їй потрібно; і було то тихе, хороше життя.

Але прилетів якось голубок і питає:

– Чи згодна ти мені зробити одну послугу?

– Так, я охоче зроблю тобі послугу, – сказала дівчина.

І сказав тоді голубок:

– Я поведу тебе до невеликої хатинки, ти увійди в неї і побачиш там біля вогнища бабусю. Вона скаже тобі «добрий день», але ти їй не відповідай, щоб вона не робила. По праву руку від неї будуть двері, ти відчини і увійди в кімнату. Буде лежати там багато різних каблучок, і будуть серед них розкішні каблучки з виблискуючими каменями, але ти їх не чіпай, а вибери собі саму просту й принеси її до мене якомога скоріше.

Пішла дівчина до хатинки, підійшла до дверей, бачить – сидить там бабуся; здивувалася вона, побачивши дівчину, і каже:

– Добрий день, дитя моє. – Але та їй нічого не відповіла і пішла прямо до дверей.

– Ти куди? – крикнула стара, схопила її за спідницю й хотіла було її стримати. – Це мій дім, сюди проти моєї волі ніхто входить не. сміє.

Але дівчина, не сказавши ні слова, вирвалася у неї з рук і увійшла прямо в кімнату.

І лежало там на столі багато різних каблучок, вони сяяли та виблискували; і стала дівчина ритися в купі, шукаючи найпростішу, але таку вона знайти ніяк не могла. Ось шукає вона каблучку і раптом помічає, що бабуся виходить крадькома з кімнати, тримаючи у руках пташину клітку. Підійшла тоді дівчина до неї, взяла у неї з рук клітку, підняла її, подивилася, бачить – сидить у ній пташка і тримає в дзьобі просту каблучку. Узяла дівчина ту каблучку, зраділа, кинулася з хатинки бігти, думаючи, що ось-ось прилетить за каблучкою білий голубок; але він усе не прилітав. Притулилася тоді дівчина до дерева і стала білого голубка чекати. Ось стоїть вона біля дерева, і стає воно раптом гнучким і схиляє вниз гілки. І раптом обвилися гілки навколо неї, і стали вони руками; озирнулася вона, бачить – обернулося дерево в прекрасного юнака, він пригорнув її, ніжно цілуючи, і сказав:

– Ти звільнила мене від закляття і від влади баби, злої відьми. Вона обернула мене в дерево, але кожного дня я бував по кілька годин білим голубом, і доки каблучка була у неї, я не міг повернути свою людську подобу.

І звільнилися від злих чар і його вірні слуги й коні, що були теж обернені на дерева, – і стояли вони тепер поряд із дівчиною. А потім поїхали вони до нього в королівство, адже був той юнак королевичем, і одружилися вони і стали жити й поживати в радості.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/lisova-babusja-brati-grimm.html>

Три амулети

(японська народна казка)

Давно колись при одному гірському храмі жили священик із послушником.

Як настала осінь, за кожним подмухом вітру з каштанів у лісі біля храму падали плоди й гупали об землю. Послушник дуже любив каштани, тож попросив священика:

- Отче, пустіть мене, будь ласка, в ліс по каштани.
- Не можна. Там живе страшна відьма,- відповів священик.

Проте послушник наполягав на своєму, і священик дав йому три амулети й сказав:

- Коли вже тобі так забаглося тих каштанів, то візьми ось це. Як опинишся у скруті, то кидатимеш по одному.

Послушник подався в ліс збирати каштани. Ох і було там цікаво: дмухне вітер, і каштани градом сиплються на землю. Послушник збирав їх з таким запалом, що й не помітив, як забрів у гущавину.

Опам'ятався тоді, коли стемніло. Та от біда – не міг знайти дороги додому.

«Що ж мені робити?» – подумав послушник. Аж тут побачив – попереду блимає вогник. Послушник полегшено зітхнув і пішов на нього. Незабаром опинився перед гарним будинком.

- Будь ласка, пустіть мене переночувати. Я заблукав,- постукавши, мовив послушник.

На порозі з'явилася бабуся з дбайливо заплетеним волоссям і пофарбованими начорно зубами.

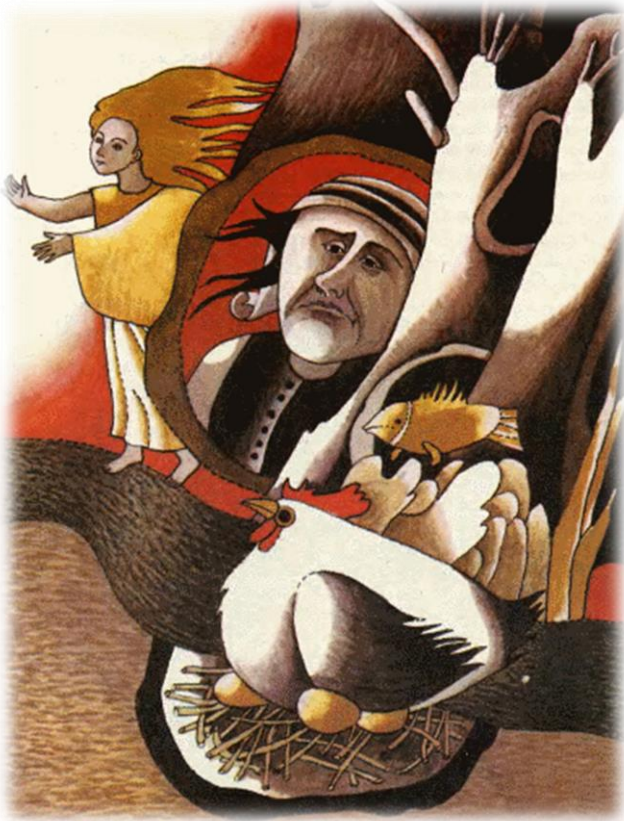
- Ну що ж, заходь,- сказала бабуся і провела послушника до вогнища.

Потім щедро почастивала його печеними і вареними каштанами, а коли він почав куняти, вклала спати.

Серед ночі послушника розбудили якесь рипіння й булькіт.

«Що це за звуки?» – подумав він. Підійшов до дверей сусідньої кімнати, дивиться – над вогнищем у казані кипить вода, а поряд відьма гострить сікача. Її сиві коси розпатлались, а з рота, розтягнутого по самісінькі вуха, раз по раз витикався червоний язик.

«Оце знайшов собі нічліг! Як не втечу, вона мене з'їсть», – жахнувшись, подумав послушник і хотів був прокрастися на задвір'я, але відьма його помітила.

– Ти куди, хлопче?

– Та треба мені вийти, – пробелькотів послушник.

– Я тебе прив'яжу – щоб не втік.

Відьма відпустила послушника лише тоді, коли обв'язала його мотузкою; другий кінець мотузки тримала в руках.

Надворі хлопець розв'язав мотузку, прив'язав до неї амулет і звелів йому:

– Відповідай замість мене!

– Хлопче, ти скоро повернешся? – вряди-годи питала відьма.

– Почекайте ще трохи! – відповідав амулет.

Нарешті відьмі увірвався терпець, і вона визирнула з дверей.

– От капосний хлопчисько!

Відьма поламала амулет і, розлючена, кинулась наздоганяти послушника.

Той біг щодуху, а коли озирнувся, то побачив – відьма наступає йому на п'яти.

Послушник вийняв другий амулет, звелів йому: «Стань широкою річкою!»

– і кинув позад себе.

Тієї ж миті між ним і відьмою утворилася річка.

– От капосний хлопчисько!

Відьма стрибнула у воду і попливла.

Послушник мчав як навіжений, та невдовзі відьма знову його наздогнала.

Послушник вийняв останній амулет, наказав йому стати піщаною горою і кинув позад себе.

Тієї ж миті між ним і відьмою виросла піщана гора. Відьма почала видряпуватися на неї, але пісок осипався і вона раз у раз сповзала вниз.

А тим часом послушник прибіг до свого храму.

– Отче, сховайте мене! За мною женеться відьма!

Тільки-но священик заховав послушника у шафу, як улетіла відьма.

– Послушник тут?

– Ні, пішов у ліс по каштани і ще не повернувся,– відповів священик.

– Не бреш! Як не віддаси його, я тебе з'їм!

– Нехай буде по-твоєму, але тільки тоді його з'їси, коли зумієш краще за мене прибрати будь-якої подоби.

– Згода. Я можу стати будь-чим.

– То спробуй стати квасолинкою.

– Дивись! – і відьма перетворилася на квасолинку. Священик схопив її, кинув у рот і проковтнув.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/tri-amuleti-japonska-kazka.html>

Золота дівчина з яйця

(словацька народна казка)

За давніх-давен у якомусь англійському місті жив собі король, і був у нього одним один син, що звався Сенпетер.

Як прийшла йому пора женитися, то він і сказав батькові, що хоче собі за дружину таку дівчину, що не було її ще ні під сонцем, ні при місяці, ані на вітрі, ані під зоряним небом! От і йде він такої шукати.

Випросив у батька одного челядника за товариша собі, та з ним разом і пішли. Мандрували вони лісами, й горами, й долинами. Коли ж трапилась їм на високій горі стара бабуся.

– Добрий вечір, бабусю!

– Доброго здоров'я! Ану візьми он виделки й підпри мені повіки, щоб я роздивилась, хто ти за один! А-а, здоров був, Сенпетере з Британії! А чого тобі треба?

– Прошу вас, паніматко, розкажіть мені, чи не траплялось вам такої дівчини, що не було її ще ні під сонцем, ні при місяці, ані на вітрі, ні під небом зоряним. Бо такої шукаю собі дружини.

– Такої я й не знаю, найясніший королевичу, та на ген тій горі живе моя сестра, то, може, вона знає.

От пішли вони далі. Увечері приходять до другої баби:

– Добрий вечір, бабусенько!

– А-а, здоров, здоров, Сенпетере!

– Бабусю, чи не чули ви про таку дівчину, що ще ніколи не була ані під сонцем, ні при місяці, ані під небом зоряним, та й вітер ніколи її не обвівав?

– Знаю, дітоньки мої! Є тут на одній луці крива верба, під тією вербою сидить курка, а під тією куркою троє яєць. Хто опівночі здобуде звідти яйце, той матиме собі золоту дівчину!

От пішли вони до тієї курки. О дванадцятій годині королевич узяв одне яйце а хлопець узяв двоє. А та курка як зніметься полум'ям за ними. Давай вони щодуху тікати, аж поки до тієї старої добулися. А як прийшли до старої, вона й каже:

– Сину мій, як зайдеш ти у дорогий шинок, то загадаєш, нехай дадуть триста страв. Бо коли ні, не буде добра, помре твоя дівчина.

От пішли вони знов горами й долинами, приходять до якогось міста. Аж бачать там дуже дорогий шинок. Королевич до хлопця:

– Піди спитай, чи дадуть нам триста страв.

Шинкар сказав, що дадуть. Як приготував обід, покликав королевича:

– Ну, все готове, що ви загадали.

Шинкар думав, що сюди прийде сила людей, коли їх прийшло двоє. Королевич ізнов питає шинкаря, чи все готово. Шинкар каже:

– Уже все на столі!

Тоді королевич засунув руку в кишеню й вийняв яйце, узяв ніжик і розрізав. Аж тут вискочила дівчина, золота з голови до п'ят. Подивилась на ті столи – бачить, аж не вистачає двадцять страв. Вона тут і померла. Королевич з переляку не знав, що й робити. Тоді взяв шаблю, а хлопець багнета, вийняли дошку з підлоги й положили її туди, а самі – з шинку. Принц і каже:

– Слухай, хлопче, я вертаюсь, там під куркою ще двоє яєць, піду візьму одне, хоч би мав пропасти!

– Не підете, бо я для вас узяв одне яйце. Але віддам його вам хіба що в нашому краї.

– Не вірю тобі, покажи.

Хлопець і показав. От ідуть вони далі горами й долинами. І прийшли знову до якогось міста. Коли бачать великий шинок.

– Гей, господарю, чи знайдеться у вашому шинку триста страв?

Шинкар сказав, що знайдеться. Мерщій зібрав куховарок і зготували обід.

Тоді він наставив столів-столів, бо думав, що прийде обідати ціле військо. Поставив страви на столи.

– Ну, всього вдосталь, розбиймо яйце! – каже королевич.

Хлопець не боронив. Королевич схопив ножа, розрізав яйце, й вискочила з нього золота дівчина. Увесь шинок так і засяяв, неначе зайнявся! А дівчина як

глянула, бачить – не вистачає десять страв, вона впала й померла. Поховали вони і цю, другу, під підлогою. А принц і заплакав. Коли виплакався, хлопець йому й каже:

– Не плачте, ще є одно яйце, але віддам його вам хіба що дома.

От і пішли вони далі.

Приходять у свій край та й зупинилися в одному великому місті. Хлопець пішов до шинку та:

– Пане шинкарю, чи знайдеться у вас триста страв і щоб усі були різні?

– Про мене, хоч і чотиреста, й, звісно, кожна буде інша.

От шинкар уже робить, що може, а королевич із хлопцем собі посідали за стіл. Став шинкар страви носити, на довгі столи розставляти, й на кожній тарілці інша страва.

– Чи все вже? – питається королевич.

– Все!

– Ну, хлопче, візьми яйце та розріж!

Розрізав хлопець яйце, и вискочила з нього золота дівчина, що шинок так і засяяв увесь, мовби полум'ям узявся. Обняла вона королевича та й каже:

– Буду твоя аж до смерті!

Далі взяла ложку й з кожної тарілочки покуштувала.

Дуже зрадів королевич, що здобув-таки собі золоту наречену. От зібралися вони додому. Ще було їм день мандрівки. Потомились дорогою. Аж прийшли до якогось маєтку. Попоїли собі хліба з молоком та й пішли в сад спочити, бо була велика спека. Королевич з хлопцем і поснули. Та золота дівчина не спала. Коли це прийшла до неї стара господиня маєтку та й каже:

– Ласкава принцесо! Ходіть побачите, які в нас гарні троянди в саду!

От і пішла вона з старою. Приходять до криниці, дівчина й питає:

– Що це таке?

– Це в нас глибока криниця. Як одне відро йде вниз, то друге вгору.

Цікава принцеса глянула в криницю, а стара її за ногу та и укинула у воду.

Упала сердешна в криницю й зробилася золотою рибкою.

А стара що намислила? Була вона дуже багата, то й вбрала свою дочку в дорогі шати й поставила її перед королевичем. А той ні про що й не здогадався. Тільки хлопець запримітив, що то не золота дівчина з яйця, та боявся щонебудь сказати королевичеві. От і пішли вони далі, а хлопець усе мовчить. Коли прийшли додому до батька. Королевич одружився з тою дівкою з маєтку, й за сім років мали вони синочка.

Та вернімося лишень трохи до криниці.

Захотілося старому королеві напитися з тієї криниці води, бо була добра и холодна. Послав він по воду того хлопця. От одне відро догори, а друге донизу. Набралося відро води та й зачерпнуло золоту рибинку, а це ж була та дівчина з яйця! Понесли рибинку королю, щоб її засмажити на обід. А то була така рибина, що ніхто в світі такої не бачив. Зараз же узялися її смажити для короля. Хлопця щедро обдарували. Коли ж чистили рибину, прийшла на кухню стара. Вона була за няньку в королівського онучка. От стара так і вхопилася за живіт, мовляв, хто цієї риби покуштує, враз помре. Узяли рибину й кинули на вогонь. А одна лусочка і впала в шпарку між дошками. От рано замітає хлопець хату і вимів ту лусочку з рибини та й разом із сміттям викинув на гній. Коли ж за ніч виросла там золота груша, а на ній груш – аж до землі гнуться!

Устає вранці старий король і дивиться у вікно, що це засяяло в його дворі. Та так зрадів, що виросло йому на старість таке дерево. Як угледіла ж стара ту грушу, перелякалася та й каже своїй дівчині: Золота дівчина з яйця (словацька казка)

– Як не викопавемо цієї груші, то пропащі ми! Це, дочко, та панна, що я її в криницю вкинула!

Зараз-таки загадала вона викопати грушу і спалити. Коли ж знявся вітер, як та груша падала, і одна трісочка відскочила за браму.

А йшла собі баба стежкою. Найшла її, принесла додому й почепила на цвяшок. А трісочка й промовила людським голосом:

– Ой матінко, я вже так зголодніла, сім років не їла!

Баба стрепенулася: хто ж її погукав? Оглянулася та й жахнулася, бо на цвяшку, бачить, золота дівчина на хустці висить.

– Ой мамо, буду вже я вас до вашої старості доглядати, тільки дайте чогось попоїсти.

Було в старої одне варене яйце, то вони його і з'їли удвох. Тоді вже дівчина й каже бабі:

– Матінко, треба нам заробити трохи грошей, то оддайте мене на фабрику!

Та й пішла дівчина робити на фабрику. Дала їй стара хустку на голову, одягла її й випровадила на роботу.

От робить вона перший день. Аж прийшов молодий король подивитися на фабрику. Вона сиділа скраю. Король так і став:

– Дівчино моя, де ти тут узялася? Такої краси я ще ніколи не бачив. Ану скинь оцю хустку!

– Ой, не скину, бо в мене голова нечесана!

Не хотіла показуватися, що вона – золота дівчина. Король од неї пішов до другої, до третьої, аж до тисячної та й повернувся додому.

На другий день прийшов молодий король щонайперше до бідної дівчини, котра стару утримувала і сім років нічого не їла:

– Дівчино моя, голубонько, що тобі снилося?

Вона зітхнула й каже:

– Ой боже мій, що мені снилося? Ви мені, королю, снилися! Якби ви мій сон послушали, то й заплакали б. Але я не розкажу вам його, бо він довгий.

Король наполягав, і вона говорила далі:

– Коли ви були молодий, то сказали батькові, що хочете оженитися і хочете тільки таку панну взяти, що не було її ще ні під сонцем, ні при місяці, ані під небом зоряним. Старий король тоді так і завмер, бо боявся, що ніколи не побачить свого єдиного сина, як підете з дому.

Молодий король сказав:

– Ой дівчинонько, то такий гарний сон, ану ж розкажи далі.

– Добули ви дівчину, котрій рівні не було на світі, та не встерегли! А далі розказала все, що з нею сталося, немовби їй те снилося. Молодий король вислухав той сон і пізнав він, що вона його справжня дружина, взяв її за руку й повів до палацу.

Рано він покликав свою підкинуту жінку з її матір'ю. Сіли вони всі до столу. Погукав він двадцятьох чотирьох радників і каже їм:

– Якої кари заслужила б та людина, котра б нас двох розлучила? – та й показав на себе й на жінку.

Його жінка сказала, що така людина негідна, треба її скарати.

– Жінко моя, чого собі захотіла, те й матимеш. – Та й покарав обох. А сам привів свою кохану дружину, що була сім років заклята, і все засяяло від її краси.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/zolota-divchina-z-jajcja-slovacka-kazka.html>

Графова борода

(італійська народна казка)

Як свище віслук, а погонич реве, –
То знай: той і той в Покапальї
живе.

Отаке вигадали на жителів села Покапальї! І хай би вже справді люди там були якимись недотепами, так ні ж! Хіба це не в Покапальї, яка притулилася на крутосхилі, додумалися підв'язувати курам під хвосту торбинки, щоб знесені яйця не котилися вниз у кущі? А глузували з покапальянців тільки за те, що були вони тихої вдачі й ні з ким не любили сваритися.

– Смійтесь, смійтесь, – казали вони на такі жарти. – Ось приїде наш Мазіно, тоді побачимо, хто ревтиме дужче, ми чи ви.

Мазіно був найзавзятіший із покапальянців. Усі хлопця дуже любили, хоч і не цвіла у нього на обличчі пишна врода. Ні, за його вроду не дали б і дрібної монетки – сольдо. А от, що розумний був він, то таки так. Народився він кволеньким, і мати вирішила скупати дитину в настої гірських цілющих трав. А щоб нагріти купіль, батько вкинув у неї розпечену, як жар, кінську підкову. Так Мазіно увібрав у себе свіжість запашного зілля і міцність заліза. Після купелі мати поклала в колиску лушпину зеленого каштана, гіркота якого дала хлопцеві гострий розум.

Покапальянці саме чекали Мазіно додому. Його в селі не бачили відтоді, як він пішов до війська і служив тепер десь чи не в Африці. З того часу й стали коїтися в Покапальї дивні речі. Щодня, коли череда йшла в село з пасовиська, відьма Мічілліна крапа теля, вола чи корову. Сховається в куцах край дороги, і тільки, було, дмухне, так цілий віл хтозна-де й дінеться. Як зайде, бувало, сонце, так і шелестить щось у чагарях, і вже селяни вмирають зі страху. Про це навіть пісня склалася:

Люта відьма Мічілліна
Нищить бідну худібчину.
Кого ж оком обведе –
Той, як мертвий, упаде.

Щовечора квапилися селяни розпалити великі багаття, щоб відьма не зважилась вийти з кущів. Та Мічілліна нишком підкрадалася, дмухала на пастуха, що залишався стерегти худобу, і вкидала його в сон. А вранці він не знаходив ні волів, ані корів, і люди чули, як він гірко плаче і в розпачі б'є себе кулаками по голові. Тоді інші пастухи збігались і шукали по кущах слідів худоби, але знаходили тільки шмути довгого волосся на гілках, а на землі шпильки та сліди великих черевиків відьми Мічілліни.

Люди перестали виганяти худобу на пасовище, і зачинені корови стали такі худі, що їх чистили вже не шкреблом, а граблями, зубці яких вільно проходили поміж ребрами. Ніхто більше не зважувався навіть поткнутись до лісу, й там повиростали величезні, мов парасолі, гриби, тому що їх давно вже не збирали.

Відьма Мічілліна в інших селах худоби не крада, вона добре знала, що ніде не знайде таких тихих, терплячих людей, як покапальянці. Вони тільки й робили, що розпалювали вечорами на майдані величезне вогнище, жінки та діти замикалися в хатах, а чоловіки стояли коло багаття й бідкалися, чухаючи потилиці. Бідкались день, бідкались другий, а тоді надумалися йти просити допомоги в графа. Граф жив на горі у великому замку за високим муром, що був посипаний зверху битим склом.

Тож зібралися в неділю вранці всі селяни під брамою замку, і зважилися-таки постукати. їм відчинили, люди зайшли на подвір'я і поставали перед круглим графовим будинком із зачиненими вікнами та залізними ґратами поміж колон. Трохи осторонь сиділи на подвір'ї графові солдати, мастили для блиску вуса олією й люто позирали на селян. А ще далі в оксамитовому кріслі сидів граф з довжелезною бородою, яку чесали чотири солдати чотирма гребнями.

Найстарший селянин, набравшись сміливості, мовив:

– Синьйоре графе! Ми наважилися потурбувати вашу милість, щоб розповісти про своє лихо. Нашу худобу, яка пасеться у лісі в долині, краде відьма Мічілліна...– Сяк-так, зітхаючи й жалкуючи, з допомогою всіх селян, що підбадьорювали його, як уміли, старий розповів про велику тривогу Покапальї.

Але граф промовчав, так ніби й не чув нічого.

– Ось ми й надумали прийти сюди, ваша милосте,– вів далі селянин,– просити поради, що нам діяти.

А граф ніби води в рот набрав.

– Ми прийшли,– провадив селянин.– просити допомоги у вашої милості, бо коли ваша милість із ласки своєї дасть нам своїх солдатів задля охорони, ми знову зможемо виганяти худобу на пасовисько.

Граф похитав головою:

– Коли я пошлю солдатів.– сказав він,– то муситиму послати з ними й капітана...

Селяни слухали з іскрою надії.

– А коли в мене не буде капітана,– провадив граф,– то з ким я ввечері гратиму в лото?

Селяни попадали навколішки:

– Згляньтесь над нами, синьйоре графе, допоможіть нам!

А солдати осторонь позіхають собі та мастять олією вуса.

Граф знову похитав головою і сказав:

Я граф, мені перечити дарма:

Ніколи відьми я не бачив –

Тож її зовсім нема!

По цих словах солдати, все ще позіхаючи, взяли рушниці і, наставивши гострі багнети на селян, стали тіснити їх з подвір'я.

Спантеличені селяни вернулися на майдан, не знаючи, що робити далі. Тоді найстаріший з них, той, що розмовляв із графом, вигукнув:

– Треба нам викликати Мазіно!

Написали вони листа й надіслали до Мазіно в Африку. І якось увечері, коли всі чоловіки знов зібралися біля великого багаття на майдані, з'явився Мазіно. Всі кинулися його обіймати, пригощати і, звісно, питати: «Ну, де ти був?», і «Що бачив?», і «Знаєш, які ми тут нещасні?»

Мазіно спочатку вислухав усіх, тоді сказав:

– У Африці я бачив людоджерів, що не можуть їсти людей і живляться трав'яними кониками; в пустелі я бачив одного шаленця, що відпустив собі нігті дванадцять метрів завдовжки,– думав докопатись ними до води; у морі я бачив рибину в черевикові й пантофлі: вона хотіла, щоб її визнали королевою над усіма рибами тільки тому, що інші риби не могли носити черевика і пантофлі; в Сіцилії мені довелося бачити жінку, що мала сімдесят дітей і лише одну каструлю; у Неаполі траплялись мені люди, що йшли куди очі бачать, бо плітки сусідів не давали їм нагріти місця; бачив я багато білих, що хотіли бути смаглявими, здибав і таких смаглявих, що жадали стати білими; надивився на

таких людей, які мені до пояса, і на таких, що я не сягну їм до вуха; бачив я чимало несміливих, але таких боягузів, як у Покапальї, ще не зустрічав.

Селяни похилили голови: присоромив їх Мазіно. Але він не хотів кривдити земляків і ще раз попросив розповісти йому про ту капосну відьму.

– А тепер,– сказав він,– я вас про дещо питаю та й піду ловити вашу відьму.

– Питай! Питай! – загукали всі.

– Перше моє запитання до перукаря: хто в тебе стригся цього місяця?

І перукар відповів:

Стриглись руді й чорняві,

Розпатлані й кучеряві,

Вусаті і бородаті.

І шолудиві, й чубаті.

– А тепер скажи ти, чоботарю: скільки черевиків на дерев'яних підшвах приносили тобі лагодити цього місяця?

– Гай-гай,– відповів швець.– Ще зовсім недавно я мав діла повні руки:

Латав чоловічі, латав і жіночі

Старі шкіряні черевики робочі.

Із шовку та замші я шив черевички

На ніжні дівочі малі-невеличкі.

Тепер же в селі стали злидні страшні-

Вже з місяць не носять роботи мені.

А третє запитання до тебе, мотузнику: як тобі торгувалося і що ти продав за цей місяць?

– А ось як, послухай лишень:

Мотуззя міцного й тугого канату,

Ще й доброї дратви продав я багато,

Солом'яні всі позбував вірвовки й лозові – добрячі, надійні, цупкі.

Тож є в мене в хаті і є коло хати,

Бо весь мій товар пощастило продати.

– Так, так,– промовив Мазіно й ліг коло багаття.– Тепер я трохи засну, бо добре-таки втомився. Опівночі розбудите мене і я піду ловити відьму.– Він прикрив очі капелюхом і заснув.

Селяни просиділи до півночі – ніхто анічирк, боялися й дихнути, щоб не збудити Мазіно. Опівночі Мазіно повернувся на другий бік, позіхнув і

прокинувся. Випив кухоль доброї джерельної води, тричі плюнув у багаття й подався, не озираючись, до лісу.

Селяни чекали довкола багаття, аж поки воно не обернулося на купу жару, а там і на холодний попіл. Аж тоді всі вони побачили Мазіно. І кого б, ви думали, він тяг слідком за собою, вхопивши за довгу бороду? Самого графа, який щосили пручався, плакав і просив зласкавитись.

– Оце вам і відьма! – вигукнув Мазіно і відразу спитав:– А де моя джерельна вода?

Всі селяни остовпіли з дива, а граф затремтів, присів до землі й зіщулився, мов нікчемна кузька від холоду.

– Я знав, що з вас ніхто не міг покрасти худоби,– пояснив Мазіно,– бо всі ви ходили стригтись до перукаря, отож і не могли покидати таких жмутів волосся на кущах. Та й сліди на землі були від великих, важких черевиків, а ви ж ходите босоніж. Не міг це бути й нечистий, бо нащо б він закупляв усі канати й мотузки – залигувати й відводити крадених волів з коровами?

Тим часом граф, що сидів, скулившись, на землі, усе тремтів і силкувався сховатись у власній бороді, яку Мазіно геть розкуйовдив і поплутав, коли тягнув його милість слідком за собою між кущами.

– А як це він наганяв на нас сон самим-но своїм поглядом? – запитав один селянин.

– Він бив пастуха по голові грубою палицею, обмотаною шовком, і ви чули тільки посвист, ніяких слідів після удару не лишалося, а, опритомнівши, кожен ходив з хворою головою.

– А звідки взялися шпильки? – запитав другий селянин.

– Він ними пришпилював бороду на голові, як ото жінка коси.

Селяни все вислухали мовчки. Аж ось Мазіно спитав:

– То що ми тепер йому зробимо?

– Прив'яжемо до ганебного стовпа! – гукнули люди.

– Посадимо графа в бочку й пустимо кататись!

– Укинемо в лантух разом з котами й собаками!

– Змилуйтеся наді мною!– заквилев граф.

– Зробіть ось як,– порадив Мазіно,– хай він віддасть вам покрадену худобу й повичищає волоні. А що його милість, здається, полюбляє шастати ночами по кущах, то нехай ходить уночі по лісу та збирає хмиз вам на багаття. А дітям накажіть, нехай ніколи не підбирають у лісі шпильок: адже це шпильки відьми Мічілліни, без них вона не дасть ладу своїм патлам і бороді.

Так покапальянці й зробили.

І відтоді в їхньому селі не стало відьми Мічілліни.

А Мазіно вирушив у кругосвітню подорож, аби набратися ще більше розуму.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/grafova-boroda-italijska-kazka.html>